

Drzwi otwierać ślebodzie – sylwetka wadowiczana, Władysława Zbigniewa Balona

Szkic niniejszy poświęcony jest postaci Władysława Zbigniewa Balona, wadowiczana, żołnierza, społecznika, a po trosze także literata. Można nawet powiedzieć, iż zbieżności jego biografii i predyspozycje artystyczne pozwalają na przywołanie w kontekście losów W. Z. Balona nazwisk M. Wańkowicza, G. Herlinga-Grudzińskiego czy K. Pruszyńskiego, którzy podobnie jak bohater naszego szkicu przeszli szlak bojowy z 2 Korpusem Polskim, a swe przeżycia utrwaliли w literaturze.

Zamieszczone tu informacje i teksty pochodzą z archiwum rodzinnego żony W. Z. Balona, pani Janiny Balon, dziś obywatelki Wielkiej Brytanii. Wśród archiwalnych rękopisów notatek wojennych, wierszy i artykułów znajdują się także autentyczne dokumenty wojenne (legitymacje odznaczeń, dyplomy, świadectwa) i zdjęcia z czasów kampanii włoskiej. Wśród licznych dokumentów odnajdujemy i takie, które noszą podpisy osób historycznych: Naczelnego Wodza, W. Andersa i Jerzego P. Morawicza, Ministra Spraw Wojskowych. W prezentowanym wyborze – z konieczności niewielkim – staraliśmy się dać w miarę wielostronną charakterystykę postaci W. Z. Balona. Dlatego też po informacjach ściśle biograficznych przytaczamy fragmenty wspomnień wojennych *Walki w Appeninach. Od Santa Sofia do Predappio i Dovadola do dnia 20 listopada 1944 r.*, następnie trzy wiersze, które są jedynie skromną ilustracją artystycznych zainteresowań W. Z. Balona: *Patrioci* – przykład poezji o charakterze publicystycznym, wyraz społecznych trosk poety-żołnierza – *Wojenna wiosna* – interesująca perspektywa oglądu świata, docieranie do uniwersalnych sensów rzeczywistości mimo wszechobecnego okrucieństwa wojny i *Ze szkolnyj zyimi przyjaciółom* – najbardziej chyba dojrzała artystycznie próba usytuowania aktualnej sytuacji dziejowej na tle odwiecznej tradycji. Z tego też wiersza zaczerpnęliśmy tytuł szkicu poświęconego człowiekowi, który w mrocznych latach wojny najlepiej rozumiał wartość wolności.

Władysław Z. Balon z żoną Janiną (fot. z archiwum rodzinnego)

Władysław Zbigniew Balon, syn Józefa i Heleny z domu Król, urodził się 17 kwietnia 1917 r. w Białej. W związku ze zmianą miejsca pracy ojca rodzina Balonów przeniosła się do Wadowic. W latach 1927-1935 Władysław Balon był uczniem wadowickiego gimnazjum. W tym czasie działał w Sodalizacji Mariańskiej i w harcerstwie. Był ponadto członkiem gimnazjalnego koła dramatycznego i historycznego.

Przez cztery lata studiuje prawo w Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie. Nie zaprzestaje działalności społecznej: w czasie studiów pełni funkcję prezesa Koła Akademickiego Wadowiczian. Polityczne sympatie kierują go w stronę Stronnictwa Narodowego. W momencie wybuchu II wojny światowej W. Balon jest studentem IV roku.

We wrześniu 1939 r. (w dniach od 17 do 22) bierze udział w obronie Lwowa w szeregach Ochotniczych Oddziałów Obrony Lwowa gen. Januszajtisa. Pełni funkcję celowniczego karabinu maszynowego. W październiku wraca do Krakowa, by już 19 listopada zbiec przez Słowację, Węgry, Jugosławię, Włochy do Francji. Od 11. 12. 1939 do 24. 06. 1940 r. służy w polskich siłach pod dowództwem francuskim. Jest uczniem Ośrodka Wyszkozenia Piechoty w Camp de Coëtquidan we Francji – uwiecznionego m.in. w opowiadaniach Ksawerego Pruszyńskiego. W tej samej miejscowości odbywa przeszkolenie w Szkole Podchorążych Piechoty i Kawalerii Zmotoryzowanej (16.04 – 22.06.1940).

Z Coëtquidan trafia do Szkocji. W okresie od 20 stycznia do 19 kwietnia 1941 r. odbywa Kurs Szkoły Podchorążych Piechoty w Dundee. Zostaje przydzielony do 1. Brygady Strzelców jako karabinowy, następnie drużynowy. W dniu 25 lipca 1941 zostaje odkomenderowany do 2 Korpusu Polskiego na Środkowy Wschód. Trafia do Ośrodka Wyszkozenia Broni Pancernej. Tu przechodzi kursy aplikacyjne na oficera broni pancernej. Awansuje do stopnia plutonowego podchorążego, po czym zostaje instruktorem w 6. batalionie czołgów „Dzieci Lwowa”. 1 lipca 1943 r. trafia do Pułku 4. Pancernego „Skorpion” (numer ewidencyjny: 1917/76/III), którym dowodzi płk. I. Kowalczewski. W Palestynie, w marcu i kwietniu 1943 r. odbywa kurs taktyczny dla młodszych dowódców. Awansowany do stopnia podporucznika (marzec 1943 r.) następnie porucznika (grudzień 1944 r.). Z 2 Korpusem bierze udział w kampanii włoskiej na szlaku bojowym od Monte Cassino po Bolonię. Trzykrotnie ranny: 02.07.1944 – w akcji pod Monte Fano, 19.08.1944 – w akcji pod S. Constanzo i 19.04.1945 – nad rzeką Gaiana.

25 sierpnia 1945 roku w rzymskim kościele św. Andrzeja na Kwirynale poślubia Janinę Ojak. Z tego małżeństwa przyjdzie na świat trójka dzieci: Barbara, Ryszard i Maria Ewa.

1 stycznia 1964 r. rozkazem podpisanym przez gen. W. Andersa awansuje na stopień kapitana. Od 1 lipca 1940 do 11 kwietnia 1947 r. pełni służbę w Siłach Polskich pod dowództwem brytyjskim, następnie w Polskim Korpusie Przystosobienia i Rozmieszczenia (Polish Resettlement Corps). 13 sierpnia 1948 r. zostaje przeniesiony do rezerwy, a 1 listopada 1990 – w stan spoczynku. 10 listopada 1990 – awansowany do stopnia majora.

Ordery i odznaczenia:

Krzyż srebrny, kl. V orderu Wojennego „Virtuti Militari”, – 26 lutego 1945

Krzyż Walecznych – 24 listopada 1944

Medal Wojska – 16.09.1947 i 14 stycznia 1948 r.

Krzyż Pamiątkowy Monte Cassino – 20 lutego 1945

Odnaka Pamiątkowa Krzyż Kampanii Wrześniowej 1939 r. – 1985

1939-45 Star – Gwiazda za wojnę 1939-1945

Africa Star – Gwiazda Afryki

Italy Star – Gwiazda Italii

Defence Medal - medal obrony

War Medal - Medal Wojny 1939–1945 – 4 marca 1947

Papieski order „Pro Ecclesia et Pontifice”

Odnaka Honorowa za rany i kontuzje z 3. gwiazdkami – 1 maja 1945

Odnaka Honorowa Stowarzyszenia Polskich Kombatantów – Londyn, 1989

Odnaka 2. Warszawskiej Dywizji Pancerniej – 30 października 1947

Odnaka Pułku 4. Pancernego – 1946

Po wojnie W. Z. Balon poświęcił się działalności społecznej. Pracował m.in. w organizacjach byłych żołnierzy (był m.in. prezesem Koła Pułkowego „Pancernych Skorpionów”), w Towarzystwie Tomistycznym, w Kole Podhalan. Był aktywnym organizatorem życia londyńskiej parafii w dzielnicy Ealing; uhonorowany został papieskim orderem „Pro Ecclesia et Pontifice”. W latach 80. został prezesem Związku 2 Korpusu Polskiego. Publikował okolicznościowe artykuły m.in. w „Dzienniku Polskim”.

Zmarł 27 września 1996 r. w Londynie. Po jego śmierci rodzina otrzymała z Sekretariatu Stanu Stolicy Apostolskiej telegram następującej treści:

„Jego Świątobliwość Jan Paweł II łączy się duchowo z Rodziną przy trumnie Władysława Balona, swego kolegi z Gimnazjum Wadowickiego. Modli się, aby Miłosierny Bóg przyjął go swojej chwale. Żonie zmarłego i wszystkim uczestnikom pogrzebowych obrzędów Ojciec Święty z serca błogosławi”.

Fragment wspomnień wojennych oraz poezji Władysława Balona zamieszczamy na stronach 100 - 107.

Dr Mirosław Wójcik - adiunkt w Instytucie Filologii Polskiej w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Kielcach.